

Курс "Християнська етика - 2"

Відеолекція 3: "Батьки успішних дітей" (Частина 1)

(Девід Феддес)

Успішні діти та батьки успішних дітей

1. Успішні діти поважають та слухають своїх батьків.
2. Успішні діти мають батьків, яких варто поважати та слухатися, які не спрямовують їх на протистояння без потреби, а виховують так, що у них виникає радість і бажання йти шляхом Божим.

У попередній лекції ми говорили про те, що діти, які бажають бути успішними в житті, поважають своїх батьків і підкоряються їм. Про це свідчить п'ята заповідь. Але чи має вона який-небудь зв'язок із поведінкою самих батьків? Зворотний бік цієї медалі полягає в тому, що успішні діти мають батьків, яких варто поважати та слухатися, які не спрямовують дітей на протистояння без потреби, а виховують їх так, що у дітей виникає радість і бажання слідувати Божим шляхом. Сьогодні я хочу розповісти про те, що потрібно зробити, щоб стати такими батьками, які не провокують своїх дітей, а навпаки - допомагають їм досягти успіху.

Фокус на батьках

У посланнях до Колоссян 3:21 та до Ефесян 6:4 є заповідь для дітей коритися "батькам" і шанувати "батька та матір". Однак саме слово «батьки» вживається в наступних реченнях, де є настанова виховувати дітей і не робити того, що може викликати в них роздратування. Чому Писання фокусується саме на батькові?

- Батько несе основну відповідальність за своїх дітей і буде відповідати за них перед Господом.
- Батько має найбільшу здатність викликати роздратування у дітей та пригнічувати їх.

Акцент на татові

Звернімо увагу на те, що як у посланні до Колоссян 3:21, так і до Ефесян 6:4 є заклик до дітей слухати "батьків" і поважати "батька й матір". Однак саме слово "батько" вживається в наступному реченні, де є настанова виховувати дітей і утримуватися від того, що може їх роздратувати. Таким чином, ці уривки з Нового Заповіту, подібно до п'ятої заповіді, вказують дітям на необхідність слухатись батьків. Але, замість того, щоб просто сказати "батьки, поведіться так щодо ваших дітей", автор звертається саме до батька. Чому було приділено більше уваги батьку, але так мало сказано для матері? Все ж, дітям було сказано слухати й батька, і матір. Чому ж акцент в настанові про виховання робиться саме на татусях?

В першу чергу, тому що батько несе основну відповідальність за своїх дітей. І саме перед Господом він першим відповідає за добру долю та виховання своїх дітей. Мати також відіграє дуже важливу роль. Інші люди, які впливають на дітей, такі як пастор чи вчителі, також несуть свою відповідальність. Але перед Господом за дітей основну відповідальність

несе батько. У День Суду першим, кого Бог питатиме про ваших дітей, буде саме батько, а не пастор, не лідер молодіжної групи й не вчитель недільної школи.

Батько несе основну відповідальність перед Богом за виховання своїх дітей. Саме тому у цих віршах згадуються батьки, і Бог звертається до них у питаннях, пов'язаних з дітьми.

Проте є ще й друга причина, яку я також вважаю важливою. Вона полягає в тому, що батько також має найбільшу здатність викликати подразнення та сум у дітей. Загалом матусі зазвичай більше турбуються. Але матері теж можуть виводити своїх дітей з рівноваги, можуть бути нерозумними й суровими, але ймовірність того, що батько буде недостатньо чутливим і, можливо, жорстким у відносинах з дітьми, вища. Це особливо справедливо для тієї культури, яка існувала в часи написання послань до Колоссян і Ефесян. Римські татусі мали право, відоме як "Патріа потестас" - абсолютна влада, влада над життям і смертю своєї дружини та дітей. Вони могли вбити дитину і не піддаватися покаранню за це, тому що вони були батьками й мали абсолютну владу. Але Божий лад сім'ї не такий. І, тому, Бог звертається до людей через апостола Павла й каже: "Батьки, не дратуйте дітей своїх, щоб на душі не впали вони!".

Отже, існують принаймні дві причини, чому особлива увага приділяється батькові. По-перше, чоловік дійсно несе основну відповідальність, а дружина, мати, має вторинну відповідальність і для добробуту дітей працює в команді з батьком. По-друге, ймовірність того, що батько буде занадто жорстким або суровим до дітей, вища, ніж у матері.

Вплив матері

- Приклад для наслідування та пізнання Бога.
- Приклад слухняності та поваги до авторитету батька.
- Приклад ставлення до особи протилежної статі.
- Настанова повинна бути лагідною.

Приклад для наслідування та пізнання Бога.

Попри те, що вищезазначені уривки акцентують особливу увагу на вихованні з боку батька, як у Біблії, так і в житті, ми можемо знайти багато прикладів виховання дітей матерями. Цей вплив може бути як позитивним, так і негативним.

Цікаво відзначити, що в першій книзі Самуїла, в перших двох розділах, де описана історія народження Самуїла та його дитинство, ми читаємо більше про його матір, ніж про батька. Другий розділ починається гімном хвали, який Анна співала Богові. З тексту цього гімну явно випливає висновок, що Анна добре знала свого Бога і була щиро віруючою людиною. Саме вона "вимолила" від Бога народження Самуїла та присвятила свого сина на служіння. Коли він почав жити біля храму, вона робила все, що було у її силах, щоб підтримувати його. Очевидно, що у ранні роки життя Самуїла, вона змогла справити позитивний вплив на майбутнього суддю та пророка Ізраїля.

Приклад слухняності та поваги до авторитету батька.

П'ята заповідь говорить про шанування, повагу та слухняність батькам. Бог влаштував взаємини в родині таким чином, що чоловікові та батькові належить головування та право приймати останнє рішення. Дружина й діти виявляють слухняність. Тут матері можуть послужити хорошим прикладом своїм дітям, показавши їм на практиці, що означає повага та слухняність. У багатьох матерів виникає спокуса вважати, що вони знають краще, ніж чоловіки. На жаль, як у Біблії, так і в житті, існує немало відхилень від цього принципу. Один із таких негативних прикладів ми можемо прочитати в Книзі Буття. Ревека спонукала свого молодшого сина за допомогою обману отримати благословення від батька. У результаті ця сім'я багато років прожила в розлуці один з одним, коли Якову довелося піти в іншу країну через страх бути вбитим своїм братом Ісавом. Протягом усього свого життя Якову довелося жати плоди свого нечесного вчинку, коли його самого кілька разів обманювали, що залишило невиліковний слід у житті його власної сім'ї.

Приклад ставлення до особи протилежної статі.

31 розділ Книги Приповістей розпочинається так: "Слова Лемуїла, царя. Навчання, яке йому надала його мати". Як відомо з цієї глави, тут описано чудовий образ жінки. За думкою багатьох дослідників, вступні слова вказують на те, що автором цих чудових настанов щодо жіночості є саме мати царя. Для свого сина мама стає образом жінки і дружини. Дослідники вказують, що часто хлопці обирають дівчат, які у багатьох відношеннях схожі на їхню власну матір. Матері можуть навчити і своїх дочок, своїм прикладом показавши, як ставитися до чоловіка, і навчаючи того, як незаміжній дівчині слід вести себе у відношенні до хлопців.

Повчання повинно бути лагідним.

Ще одне, на що Писання вказує, - що повчання матері повинно бути лагідним. «Свої уста вона відкриває на мудрість, і милостива наука їй на язиці». (Приповісті 31:26). Жінки можуть висловлювати свої почуття "в розпалі своїх емоцій". Як буде сказано надалі, нам, батькам, надзвичайно важливо, щоб діти відчували не наше роздратування, образу, а нашу любов і турботу про них у той момент, коли ми повчаємо та виховуємо їх.

Виховання з любов'ю

- До юнакового серця глупота прив'язана, та різка картання віддалять від нього її. (Приповісті 22:15).
- Хто стримує різку свою, той ненавидить сина свого, хто ж кохає його, той шукає для нього картання (Приповісті 13:24).
- Не стримуй напучування юнака, коли різкою виб'єш його, не помре: ти різкою виб'єш його, і душу його від шеолу врятуєш. (Приповісті 23:13-14).

Якщо ми є батьками, Біблія закликає нас до виховання дітей. Книга Приповістей часто говорить про це. Я згадаю лише декілька віршів: "До юнакового серця глупота прив'язана, та різка картання віддалять від нього її" (Приповісті 22:15). "Хто стримує різку свою, той ненавидить сина свого, хто ж кохає його, той шукає для нього картання" (Приповісті 13:24). "Не стримуй напучування юнака, коли різкою виб'єш його, не помре: ти різкою виб'єш його, і душу його від шеолу врятуєш" (Приповісті 23:13-14).

Це є не актом ненависті, а проявом любові. Виховання вашої дитини - це дуже складна справа. Тому іноді здається, що легше просто дозволити дітям робити те, що їм заманеться. Але, якщо ви любите свою дитину, то будете її виховувати. Не соромтеся виховувати свою дитину. Якщо ви покараєте її різкою, вона не помре. Але, якщо ви справедливо покараєте її різкою, тим самим врятуєте її душу від пекла, від того, щоб вона вирушила в темряву вічної загибелі. Пам'ятайте історію про Ілія? Він не виховував дітей належним чином і не карав їх, і його сини віддалилися в темряву. Вони загинули. Їх поразка у битві була покаранням від Бога, і вони загинули назавжди.

Отже, якщо ви любите своїх дітей і хочете, щоб вони розуміли, що гріх приносить біль, що неправильні дії ведуть до проблем, і для цього в процесі виховання ви використовуєте обмежене (контрольоване) покарання. Таким чином, вони отримують невеликий урок болю, щоб уникнути нескінченного страждання в пеклі та смерті.

Виховання, яке здійснюється з любов'ю, надзвичайно важливе. Проте ми також повинні розуміти, що через неправильне тлумачення вірша: "якщо покараєш його різкою, він не помре", деякі діти стикаються з жахливими зловживаннями з боку своїх батьків. Коли емоції виходять з-під контролю, коли батьки грубі, несправедливі та жорстокі, своєю поганою поведінкою стосовно дітей вони можуть завдати жахливих і непоправних травм.

Отримання доброго врожаю

"Чи кожного дня оре ратай на посів, ралить землю свою й боронє? Чи ж, як рівною зробить поверхню її, він не сіє чорнуху й не кидає кмин, не розсіває пшеницю та просо й ячмінь на означенім місці, а жито в межах її? І за правом напутив його Бог, Бог його вивчив цього: Бож не бороною чорнуха молотиться, і коло возове не ходить по кмині, а палицею б'ють чорнуху та кием той кмин" (Ісаїя 28:24-27).

Отже, нам потрібно розуміти, в чому різниця між здоровим та нездоровим вихованням. Ми прочитали уривок із книги Ісаї, де Бог говорить про Своє виховання народу Ізраїлю. Здавалося б, Він раптом відхиляється від теми та починає розмовляти про сільське господарство. Бог каже: "Той, хто виорює для посіву, виорює чи постійно? Він постійно виробляє та готує землю?"

Дійсно, фермер не оре без кінця. Він не просто оре, оре, оре, копає, копає, копає, оре, оре, і знову копає, і копає. Ні, він оре тільки для підготовки ґрунту до посіву. Коли він підготує поверхню, він посіє кріп, посіє кмин та висадить пшеницю рядами та ячмінь в означених місцях. Таким чином, є свій час для оранки, але він обмежений. Фермер виконує цю роботу лише протягом певного часу, щоб підготувати ґрунт для сівби доброго насіння.

Так само й Бог говорить, що коли Він застосовує дисципліну, Він не буде "орати" Ізраїль нескінченно. Він покарає Свій народ тимчасово. В результаті застосування такого виду виховання Ізраїль досягне гарних результатів. Якщо вашою єдиною метою є спроба захистити вашу дитину від зла так, щоб нічого поганого з нею не сталося, і ви з ревністю намагаєтеся витягти з неї все погане й запобігти її поганим вчинкам, то ви не досягнете основної мети виховання. Якщо ви - батько, який завжди карає за погане, але ніколи не сіє, не заохочує та не розвиває, вам, ймовірно, вдасться отримати лише порожню землю.

Один з найкращих засобів запобігти зайвому росту бур'янів на полі - посадити багато корисних рослин. Тому розумний фермер не лише оре та позбавляється від поганого.

Виривання бур'янів, так само як і дисциплінування у вигляді покарання, має своє місце, але потім фермер сіє, поливає та удобрює. Головне, що він робить - це сприяє росту корисних рослин.

Коли настає час для виховання, Бог порівнює цю дію зі жнивами. Він каже, що кріп, який є одним із видів зібраного врожаю, не подрібнюється молотильним теслом. Також кмин не розбивається великим колесом. Чому Бог вважав за потрібне подати приклад із сільськогосподарської практики, нагадавши людям, яким чином вони обробляли зерно у ті часи? Він говорить про легкі зерна, які не обробляли важкими кам'яними колесами, щоб роздробити їх і відділити від соломи. У цьому випадку використовували не великий молотильний прес, а просто користувалися легкими паличками, щоб обертати зерно. Цього було достатньо, щоб відділити добре зерно від поганого. Таким чином, Бог каже, що і покарання, надіслане Ним з виховною метою, не буде жорстоким або смертельним, але воно досягне своєї мети й тоді завершиться. У процесі виховання дітей може бути місце для невеличкої різочки, може бути місце для чогось, що палить, але ніколи не буде місця для того, що завдасть шкоду, зламає або знищить. Якщо ви хочете позбутися соломи та бур'яну в житті ваших дітей за допомогою різочки, то це повинно бути покарання, використане розумно, а не жорстоко.

Застереження проти жорстокості

Звернімо увагу на кілька важливих слів:

- Виховання: справедливе, з любов'ю, обмежене за часом і силою.
- Завдання шкоди: знущання, тілесне ушкодження.
- Попередження: докори, виправлення, які робляться наодинці.
- Крик: істерика, вибух гніву, образа, публічне приниження.
- Направлення: навчання та приклад.
- Домінування: жорсткий контроль, примушення дітей вписуватися в однаковий шаблон.

Між Божественною корекцією та нелюдською жорстокістю існує велика різниця. Біблія закликає нас виховувати та застосовувати божественне виправлення зі справедливістю: ви не покараєте більше, ніж заслуговує дія. Воно здійснюється з любов'ю та обмежене за часом і силою. Деякі експерти з виховання дітей радять бити дитину доти, поки вона не заплаче, а якщо не плаче, то продовжувати бити, поки вона не заплаче.

Ні, виховання повинно бути обмеженим. Діти можуть заплакати після першого ляпасу чи невеликого покарання. Інші можуть не заплакати взагалі. Важливо знати міру і не збільшувати покарання до того, щоб викликати біль чи страх, оскільки замість користі це може завдати шкоди. Такі дії можуть призвести до знущання чи тілесних ушкоджень. Існує велика різниця між жорстоким поведінням та помірною, божественною дисципліною.

Є час для докору. Важливо робити докір належним чином, щоб виправити поведінку чи ставлення дітей, але це слід робити наодинці, не перед іншими людьми, щоб не принизити дітей перед сусідами та друзями, щоб наші діти не почували себе дурними та пригніченими. Іноді дітям дійсно потрібен гарний докір, але при цьому слід відчувати міру й знати, коли треба зупинитися. Не допускайте, щоб виправлення переросло в істеричу та крик, коли ви

гнівno кричите, вибухаєте або виливаєте весь свій гнів на дітей. Коли батьки «виховують» таким чином, вони роблять це не в інтересах дітей, а шукають вихід для свого гніву. Трапляється так, що батьки можуть дійти до образи та ганьби в громадському місці. Багато дітей не були фізично побиті, але пережили страждання від вербального насилля у вигляді вибухів гніву, криків та принизливих слів від своїх батьків, що завдало їм значущих душевних та духовних поранень.

Ще однією важливою рисою в направленні дитини на правильний шлях є її навчання, яке відбувається через ваші слова та ваш приклад. І це дуже цінно.

Існує велика різниця між направленням та домінуванням. Деякі батьки, можливо, більш консервативні, і я можу співчувати їм, відчують потребу в дуже суворому контролі над своїми дітьми та примушують їх підкорятися тій самій моделі виховання. Деякі фахівці та радники з виховання говорять: "Ви повинні підкорити життя своїх дітей певному графіку. Годуйте їх тільки за вашим розкладом, починаючи з моменту народження. Потім змусьте їх стати такими, як ви хочете, щоб вони були".

Розклад годування може бути корисним, коли діти ще дуже маленькі. Але діти ростуть. І не всі діти створені однаково, тому ідея того, що ми завжди будемо жорстко контролювати їх, може призвести до великої помилки та завдати їм шкоди. Нам потрібно розуміти, з якими особливостями Бог створив саме наших дітей, щоб допомагати їм правильно розвиватися, а не просто втискати їх у певний шлях життя.

Отже, п'ята заповідь, як і вся Біблія, має стосунок не тільки до дітей, але і до батьків. Як до батьків, так і до матерів.